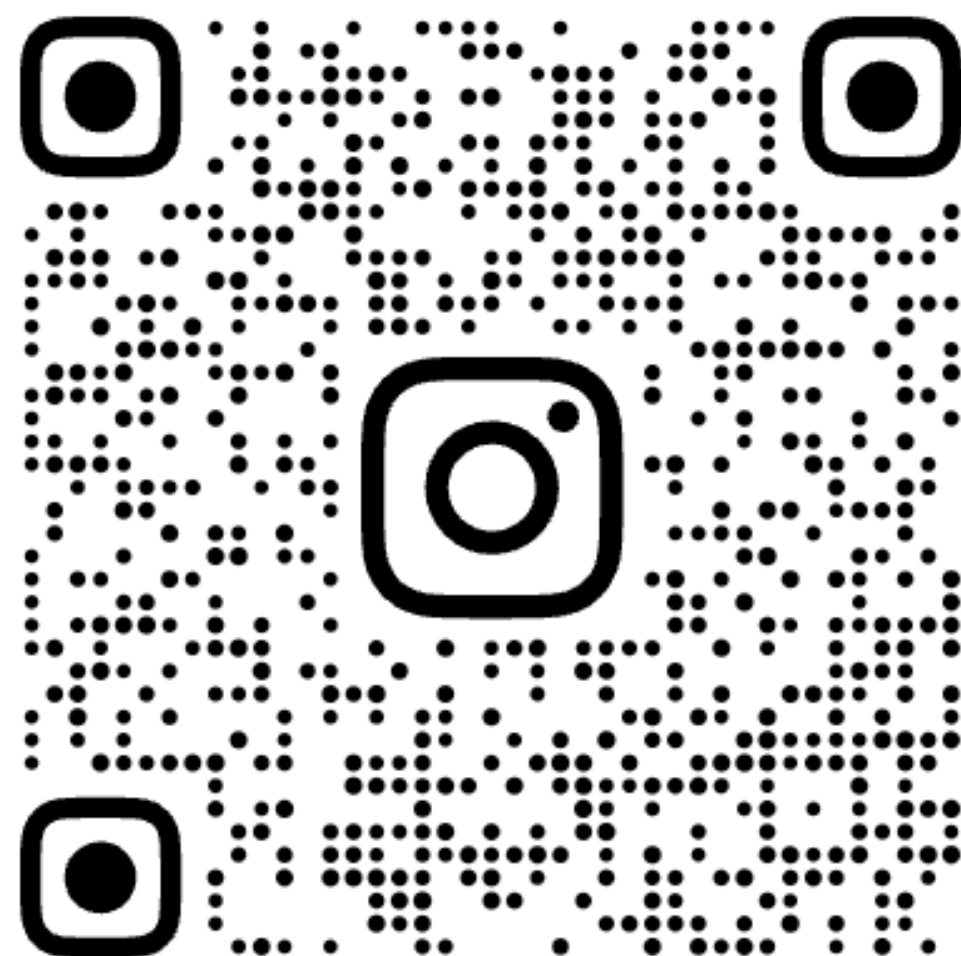

TUV X EconoFem

Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi

Turkey's Unheard
Voices

TURKEYS_UNHEARD_VOICES

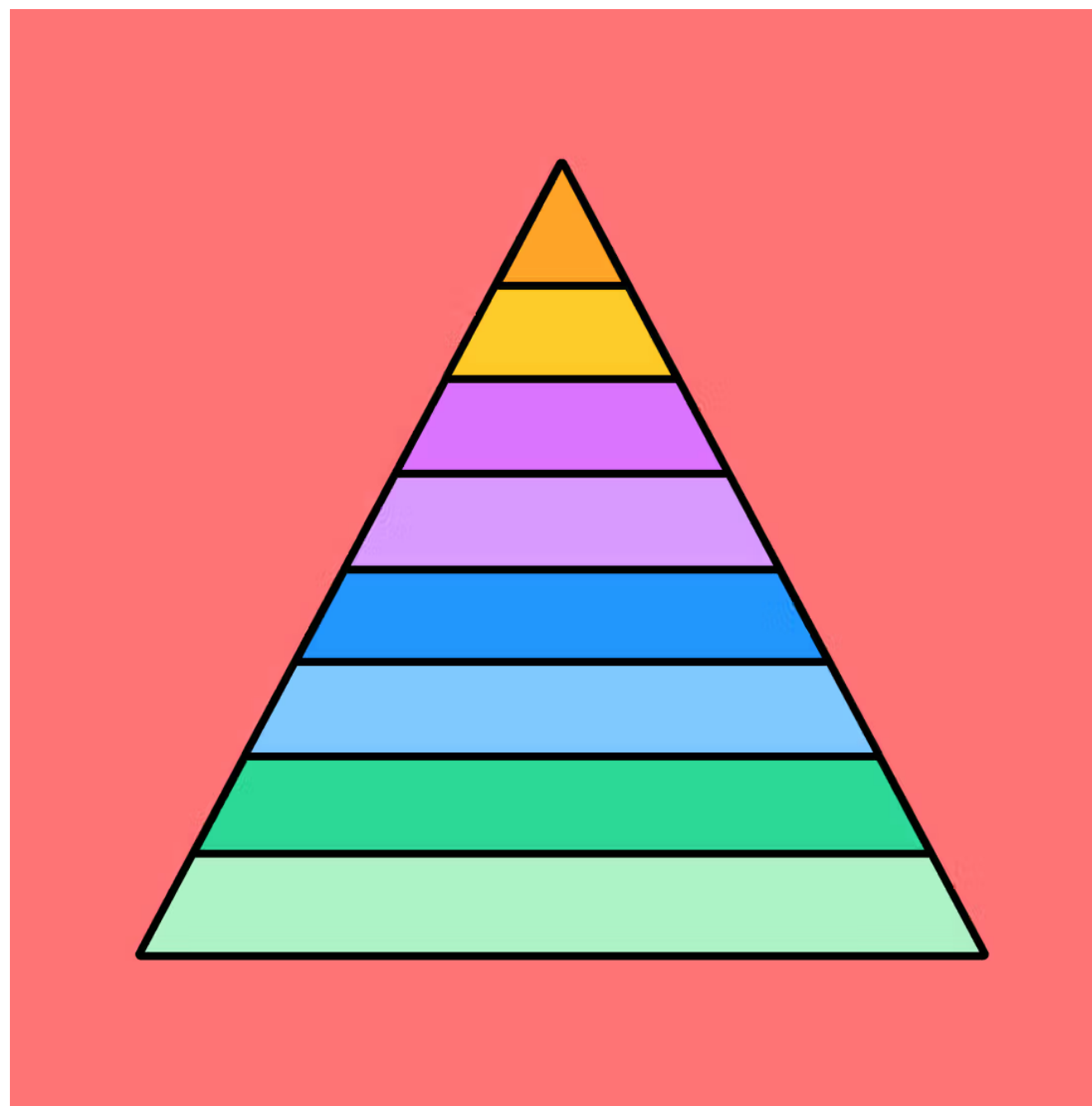
Anarşik Ululslarası sistem

Devletler arası ilişkiler insanşar arası ilişkilerin aksine hiyerarsik değil anarşiktir

• • •

Turkey's Unheard
Voices

Ululuslararası ilişkilerde Anarşı

Uluslararası ilişkiler kuramında anarşı, dünya sisteminde üstün bir otoritenin ya da egemenliğin bulunmaması anlamına gelir. Bu durum, uluslararası siyasette hukuk uygulayacak veya anlaşmazlıkları zorla çözecek merkezi bir güç olmadığı anlamına gelir. Ancak anarşı, kaos ya da düzensizlik demek değildir; devletler arasında düzenli ilişkiler yine de mümkündür.

Tek Kutuplu Dünya Sistemi

- Küresel gücün tek bir süper gücün elinde toplandığı sistemdir.
- **Örnek:** Soğuk Savaş sonrası dönemde (1991-2000'ler başı), ABD'nin askeri, ekonomik ve kültürel olarak baskın olması.
- **Özellikleri:**Küresel liderlik iddiası ,Uluslararası kurumlarda baskın rol ,Rakip güçlerin zayıf veya etkisiz olması
- **Avantajlar:** Görece uluslararası istikrar
- **Dezavantajlar:** Güce karşı direniş

Çift Kutuplu Dünya Sistemi

İki büyük gücün (süper gücün) dünyaya yön verdiği düzendir.

Örnek: Soğuk Savaş dönemi (1947-1991): ABD (Batı Bloku) ve SSCB (Doğu Bloku)

Özellikleri:İki ideoloji (kapitalizm vs sosyalizm), Askeri ittifaklar (NATO vs Varşova Paktı), Dolaylı savaşlar (örneğin: Vietnam, Afganistan, Kore)

Avantajlar: Dengeli caydırıcılık

Dezavantajlar: Bloklaşma, kutuplaşma ve vekâlet savaşları

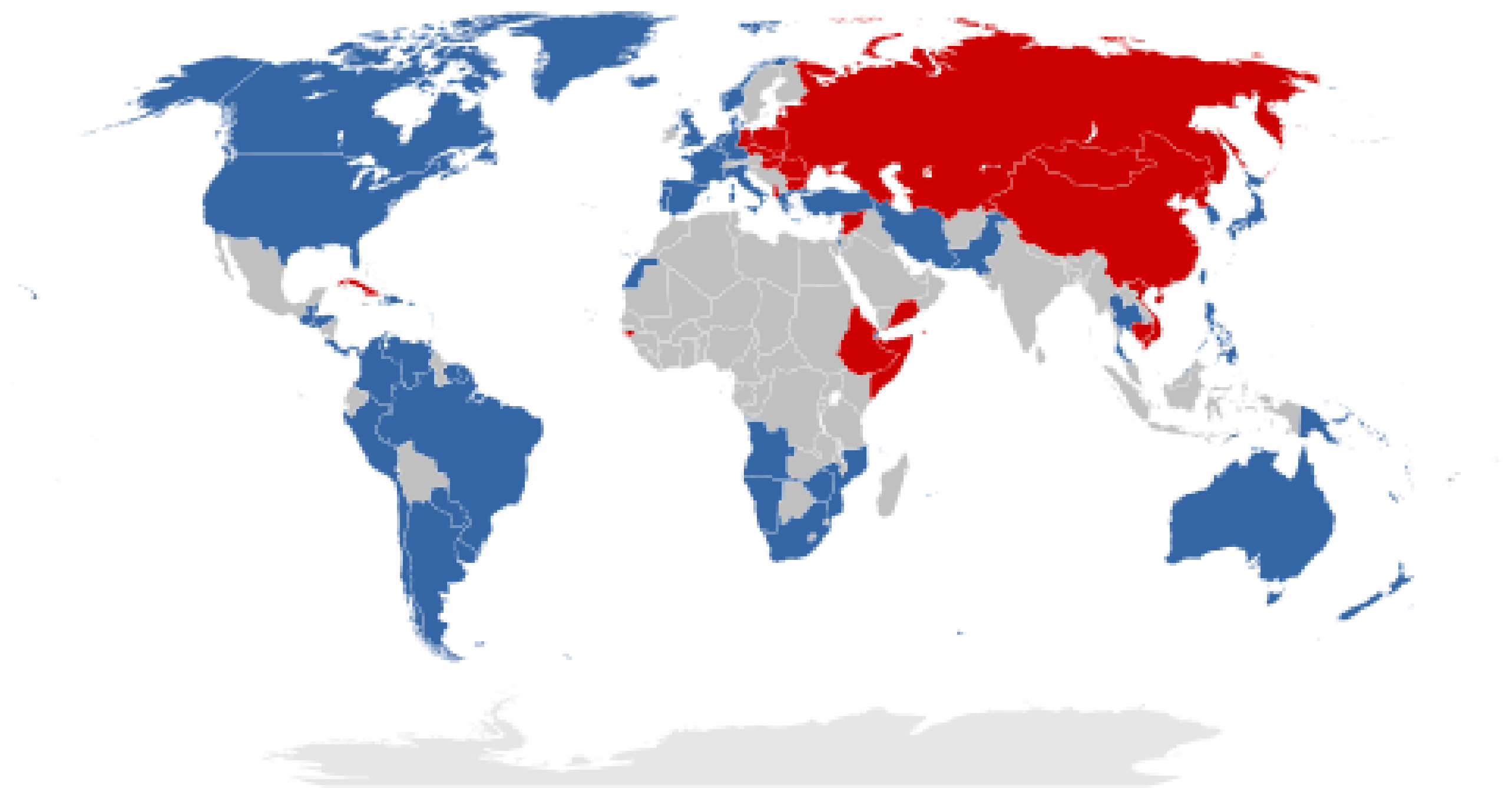
Turkey's Unheard
Voices

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

Çok Kutuplu Dünya Sistemi

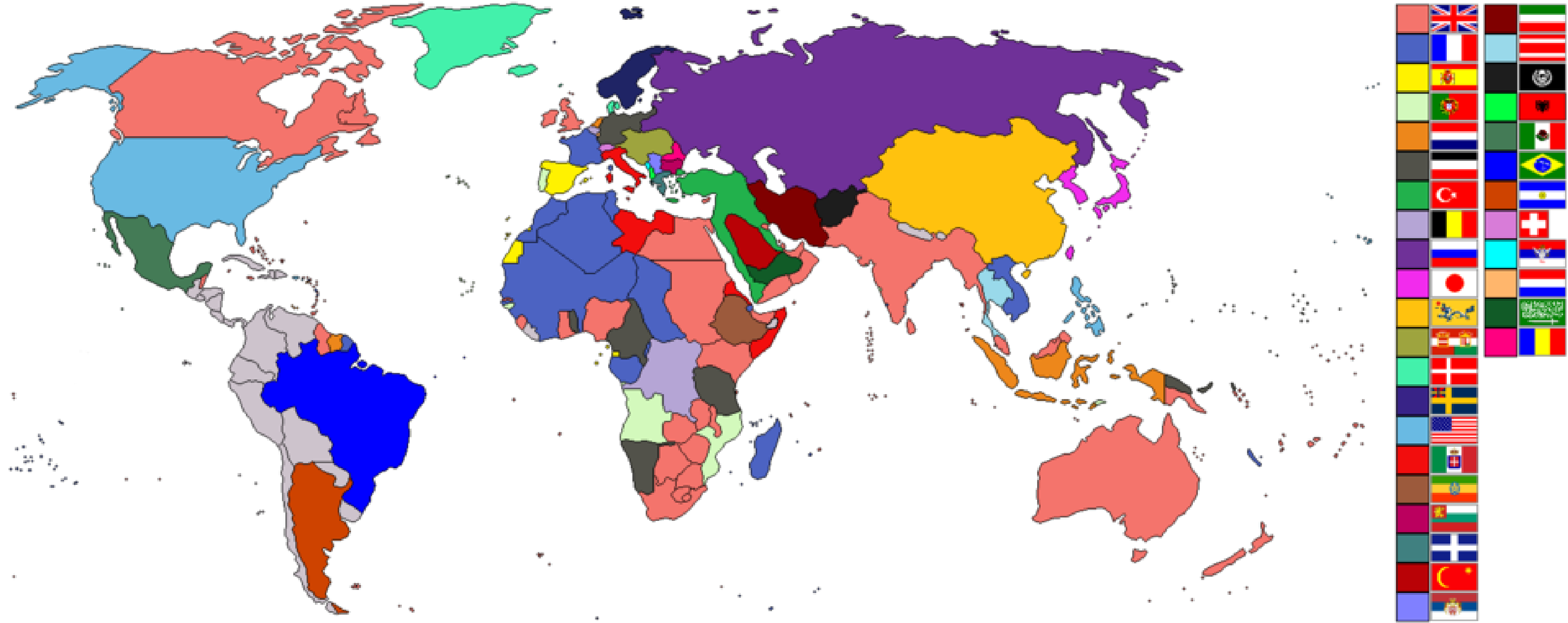
İBirden fazla büyük gücün uluslararası ilişkilerde etkin olduğu sistemdir.

- Örnek: Günümüz dünyası: ABD, Çin, AB, Rusya, Hindistan gibi aktörlerin önemli rol oynaması

Özellikleri:Gücün dağılması, Esnek ittifaklar, Rekabet ve iş birliğinin iç içe geçtiği ilişkiler

Avantajlar: Güç dengesi, hegemonya karşıtı yapı

- Dezavantajlar: Belirsizlik ve istikrarsızlık riski daha yüksek

Turkey's Unheard
Voices

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

Güncel Tartışmalar

2025 itibarıyla uluslararası sistemin unipolar (tek kutuplu), bipolar (iki kutuplu) ya da multipolar (çok kutuplu) olup olmadığı akademik çevrelerde tartışmalıdır.

Michael Beckley, ABD'nin hâlâ baskın güç olduğunu, kişi başına GSYİH gibi ölçütlerin bu gücü gösterdiğini savunur. Barry Posen (ve John Mearsheimer ise Tek kutupluluğun zayıfladığını ve çok kutupluluğa geçiş yaşandığını öne sürer.

William Wohlforth ise, sistemin artık klasik kutupluluk terimleriyle tanımlanamayacağını söyler. Ancak Wohlforth ve Stephen Brooks , ABD'nin gücü azalmış olsa da hâlâ en tepede olduğunu vurgular.

**Turkey's Unheard
Voices**

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

Çok Kutuplu Düzende Türkiye

Türkiyenin Rolü ve Orta Güç:Türkiye, bu yeni dengeler içinde "orta güç" (middle power) olarak konumlanır. Bu, küresel düzeyde hegemonik bir güç olmamakla birlikte, bölgesel krizlerde etkili olabilen, arabuluculuk yapabilen ve diplomasi ile askeri kapasiteyi birleştirebilen bir aktör olduğu anlamına gelir.

Örnek:Ukrayna-Rusya savaşı ve müzakerelerinde kilit aktör oldu. İsrail-Filistin, İran-Suudi Arabistan gibi bölgesel krizlerde zaman zaman denge unsuru olarak görüldü.

Avantajlar ve Dezavantajlar

Avantajlar: Jeopolitik konum: Avrupa, Asya ve Ortadoğu'nun kesişim noktasında, Askeri kapasite: NATO'nun ikinci büyük ordusu, Diplomatik esneklik: Hem Batı (NATO, G20, BM) hem de Doğu (Şanghay İşbirliği Örgütü ile diyalog) ile temas, Yumuşak güç: Kültürel etkisi, insani yardımları ve kamu diplomasisi araçları (TİKA, Maarif, diziler vs.)

Dezavantajlar: Ekonomik kırılganlık: Yüksek enflasyon, dış borç, kur baskısı gibi yapısal sorunlar, İç siyasi gerilimler ve demokratik gerileme, dış politikadaki güvenilirliğe etki edebilir, Batı ile çelişkili ilişkiler: AB üyelik sürecinin donması, ABD ile S-400/F-35 krizleri.

Bilateral ve Multilateral Diplomasi

Bilateral Diplomasi: Bilateral diplomasi, iki devlet arasındaki doğrudan diplomatik ilişkileri ifade eder. Bu tür diplomasi, büyükelçilikler, ikili anlaşmalar, devlet başkanları ya da dışişleri bakanları arasındaki görüşmeler yoluyla yürütülür.

Amaçları:

- Ticaret, güvenlik, enerji gibi ikili çıkar alanlarında iş birliği
- Krizleri veya anlaşmazlıkları doğrudan müzakereyle çözmek
- Karşılıklı güvenin inşası ve ikili ilişkilerin geliştirilmesi

Bilateral ve Multilateral Diplomasi

Multilateral Diplomasi:Multilateral diplomasi, birden fazla devletin veya uluslararası örgütün katılımıyla gerçekleşen diplomatik ilişkileri kapsar. Genellikle küresel ya da bölgesel sorunların çözümünde tercih edilir.

Amaçları:

Ortak sorunlara (iklim krizi, güvenlik, göç, pandemi) kolektif yanıtlar üretmek

Uluslararası normlar ve kurallar çerçevesinde hareket etmek

Kurumsal iş birliği ve ittifaklar geliştirmek

Turkey's Unheard
Voices

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

Türkiye Multilateral Dipomasi Örnekleri

Birleşmiş Milletler (BM): Türkiye barış gücü göndermiş, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nde aktif roller üstlenmiştir.

NATO: Türkiye, çok taraflı savunma iş birliği çerçevesinde en büyük ikinci orduya sahiptir.

G20 Zirveleri: Türkiye, ekonomik konularda çok taraflı karar alma süreçlerine katılmaktadır.

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT): Türkiye, özellikle Kudüs ve Filistin konularında aktif rol oynamıştır.

Vaka Analizi ABD-Çin

Olayın Arka Planı:

ABD, Soğuk Savaş sonrası kurduğu tek kutuplu düzeni korumak isterken, Çin, yükselen ekonomik ve teknolojik gücüyle bu düzene alternatif oluşturmaya çalışmaktadır.

Bu nedenle ikili ilişkiler sadece ekonomik rekabetten ibaret değil; teknoloji, güvenlik, diplomasi ve ideolojik düzeyde de bir stratejik mücadele halini almıştır.

Vaka Analizi ABD-Çin

ABD-Çin Bilateral İlişkileri:

Ticaret Savaşları: 2018'den itibaren ABD'nin gümrük vergileriyle başlattığı ticaret savaşı, ikili diplomasiyle yönetilmeye çalışılmıştır.

Tayvan Meselesi: Çin'in Tayvan üzerindeki iddiası, ABD'nin ise Tayvan'ı fiilen desteklemesi büyük gerilim kaynağıdır.

Teknoloji Rekabeti: Huawei, TikTok gibi şirketler üzerinden teknoloji erişimi ve siber güvenlik başlıkları ikili gündemin merkezindedir.

Askeri Diyaloglar: Güney Çin Denizi, Tayvan Boğazı ve Hint-Pasifik bölgesindeki askeri hareketlilik nedeniyle kriz iletişimi büyük önem taşımaktadır.

Vaka Analizi ABD-Çin

ABD Çin Multilateral İlişkileri:

Birleşmiş Milletler: ABD Liberal normların savunucusu gibi davranır ama veto mekanizmasını kullanır Çin ise veto yetkisi ve aktif siyaseti ile gücünü artırmaya çalışır.

Dünya Ticaret Örgütü: ABD Çin'i kuralları ihlal etmekle suçlar. Çin ise geliştirmekte olan ülke statüsüyle avantaj arar

Küresel Güney (Afrika, Asya, Latin Amerika): ABD Demokrasi ve insan hakları üzerinden "değer temelli dış politika" uygularken Çin Kuşak ve Yol Girişimi (BRI) ile altyapı yatırımları ve ekonomik nüfuz kurar.

Birleşmiş Milletler

Milletler Cemiyetinden Birleşmiş Milletlere Geçiş

Milletler Cemiyeti, I. Dünya Savaşı sonrası 1919'da barışı korumak amacıyla kuruldu. Ancak ABD'nin üye olmaması, yaptırım gücünün zayıf olması ve İtalya, Almanya, Japonya gibi saldırgan devletleri durduramaması nedeniyle başarısız oldu. II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla etkinliğini yitirdi ve 1946'da resmen kapatıldı.

Bu başarısızlıktan alınan derslerle, 1945'te Birleşmiş Milletler (BM) kuruldu. BM, daha güçlü bir yapı olarak tasarlandı. ABD, SSCB, Çin, İngiltere ve Fransa gibi büyük güçler sisteme entegre edildi ve Güvenlik Konseyi'nde veto hakkı verildi. Ayrıca, BM barışı korumanın yanı sıra insan hakları, kalkınma ve uluslararası iş birliğini teşvik etmeyi de amaçladı.

Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler 1945 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın ardından barışı korumak, uluslararası güvenliği sağlamak ve iş birliğini artırmak amacıyla kurulmuştur. Merkezi New York'tadır ve şu an 193 üye ülkeye sahiptir.

Birleşmiş Milletlerin Organları:

- 1)Genel Kurul
- 2)Güvenlik Konseyi
- 3)Ekonomik ve Sosyal Konsey
- 4)Uluslararası Adalet Divanı
- 5)Sekretarya
- 6)Vesayet Konseyi

Birleşmiş Milletler Organları

Genel Kurul:

- Tüm üye ülkelerin temsil edildiği ana karar alma organıdır.
- Her ülkenin eşit oy hakkı vardır (büyük/küçük ülke farkı gözetilmez).
- Barış, kalkınma, insan hakları gibi konularda tavsiye kararları alır.
- Her yıl Eylül ayında toplanır.

Güvenlik Konseyi

- Uluslararası barış ve güvenliği sağlama sorumluluğuna sahiptir.
- 15 üye: 5 daimi (ABD, Rusya, Çin, İngiltere, Fransa) + 10 geçici üye (2 yıllığına seçilir).
- Daimi üyelerin veto hakkı vardır. Bu nedenle tartışmalı ve kritik kararlar çoğu zaman bloke edilebilir.

Birleşmiş Milletler Organları

Ekonomik ve Sosyal Konsey:

- Ekonomik, sosyal ve çevresel konularda araştırma, tavsiye ve koordinasyon yapar.
- Sağlık, eğitim, kalkınma gibi alanlarda politika üretir.
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO), UNESCO gibi alt kuruluşlarla çalışır.

Uluslararası Adalet Divanı :

- Lahey, Hollanda'da bulunur.
- Devletler arası hukuki uyuşmazlıkları çözer, tavsiye niteliğinde görüşler sunar.
- 15 yargıçtan oluşur ve BM Genel Kurulu ile Güvenlik Konseyi tarafından seçilir.

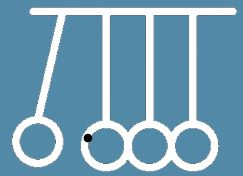
Birleşmiş Milletler Organları

Sekretarya:

- BM'nin günlük faaliyetlerini yürütür.
- Genel Sekreter (şu anda António Guterres) bu organın başıdır.
- Rapor hazırlama, toplantı düzenleme, krizlerde arabuluculuk gibi işlevleri vardır.

Vesayet Konseyi :

- Sömürge yönetimindeki bölgelerin bağımsızlık sürecini gözetmek için kurulmuştur.
- Son vesayet bölgesi olan Palau 1994'te bağımsız olunca aktif görevini tamamladı, fiilen çalışmıyor.

**Turkey's Unheard
Voices**

@turkeys_unheard_voices

<https://www.turkeysunheardvoices.com/>

